

Trillemarka-Rollagsfjell
naturreservat

Besøksstrategi

Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat

Innhold

1	Innledning	3
1.1	Formål.....	4
1.2	Kort om rammeverk	4
2	Kunnskapsgrunnlaget	5
2.1	Sårbare naturverdier	5
2.2	Reiselivet	6
2.3	Den besøkende.....	8
2.3	Annen relevant kunnskap.....	9
3	Mål og strategiske grep	9
3.1	Mål for forvaltningen	9
3.2	Strategiske grep.....	10
4	Kommunikasjonsplan	10
5	Tilrettelegging og tiltak.....	11
5.1	Tilrettelegging.....	11
5.2	Tiltak	13

1 Innledning

Trillemarka-Rollagsfjell er et stort naturreservat på 156 km² som ligger i kommunene Sigdal, Rollag og Nore og Uvdal i Viken Fylke. Naturreservatet ble opprettet 5. desember 2008, og omfatter tidligere Trillemarka naturreservat og Heimseteråsen naturreservat som ble vernet i 2002. Reservatet har blitt utvidet flere ganger siden 2008 gjennom ordningen med frivillig vern av skog. Området forvaltes av Forvaltningsstyret for Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat.

Fig. 1 Vernekart 2020

1.1 Formål

En besøksstrategi er en plan for hvordan forvaltningsmyndigheten vil gjennomføre besøksforvaltning for verneområdet. Besøksstrategien skal vise hvilke tiltak som er nødvendige for å balansere verneverdier, besøkende og lokal verdiskaping slik at en oppnår størst mulig nytte for alle tre interesser. Dersom det er motstridende målsettinger mellom ivaretagelse av verneverdiene og lokal verdiskaping, skal ivaretagelse av verneverdiene tillegges størst vekt.

Ved rullering av forvaltningsplanen vil besøksstrategien bli innarbeidet som et eget kapittel eller vedlegg i planen.

1.2 Kort om rammeverk

I områder vernet etter naturmangfoldloven er det verneforskriften som spesifiserer hvilke naturverdier som ligger til grunn for vernet. Alle aktuelle tiltak i forbindelse med skjøtsel, tilrettelegging og vedlikehold må ta utgangspunkt i verneformålet, og være i samsvar med dette. Det er områdets verneforskrift med tilhørende verneformål som regulerer bruken av områdene og som ligger til grunn for besøksstrategien.

Verneformål (§ 2)

«Formålet med naturreservatet er å bevare et svært stort og sammenhengende naturskogsområde som økosystem med alt naturlig plante- og dyreliv og naturlige prosesser i skog. Området domineres av eldre naturskog med preg av urørthet, det har gode forekomster av død ved, og er levested for en rekke rødlistede arter. Også setervoller i området har forekomster av rødlistearter. Området har vitenskapelig/pedagogisk verdi blant annet på grunn av sin størrelse.»

Forvaltningsplan

Besøksstrategien er basert på forvaltningsplanen for Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat fra 2014. Forvaltningsplanen gir føringer for hvordan verneforskriftene skal tolkes og praktiseres og fungerer som et praktisk hjelpemiddel for å opprettholde og fremme verneformålet. Den skal samtidig sikre en enhetlig forvaltning ved å utdype verneformålet og bestemmelsene i verneforskriften og gi konkrete retningslinjer om bruk, informasjon, skjøtsel og tilrettelegging.

Nasjonal merkevarestrategi

Alle verneområder i Norge er offisielle aktører under merkevaren «[Norges nasjonalparker](#)». Dette er en nasjonal merkevarestrategi med mål om å skape en felles visuell identitet for verneområder i Norge. Den nasjonale merkevarestrategien er grunnlaget for visuell identitet, kommunikasjon og aktivitet i verneområder med aktiv besøksforvaltning. Målet er enhetlig utforming av skilt, informasjonstavler, kart, brosjyrer og digital informasjon/nettsider knyttet til verneområdet.

2 Kunnskapsgrunnlaget

Området har stor spennvidde når det gjelder klimatiske, topografiske og næringsmessige forhold. Innenfor Trillemarka-Rollagsfjell er det større forekomster av gammel skog under overveiende naturlig dynamikk. Dette gjelder både gran- og furuskog, og er ansett å være en viktig verdi for naturreservatet. Det er registrert mange sårbare og truede arter og naturtyper. Til sammen gir dette et landskap som på sikt kan fungere som referanseområde for barskog i regionen, både med tanke på naturlig skogdynamikk og arts mangfold.

Store høydeforskjeller har sammen med variasjon i klima og landskap gitt Trillemarka-Rollagsfjell et unikt mangfold i naturtyper og arter. Vegetasjonen er preget av nøysomme arter, men det finnes også næringsrike lokaliteter med frodig vegetasjon - særlig i bratte skråninger med lokale forekomster av rikere bergarter. Landskapet består av en opprevet og variert topografi med isolerte fjellpartier i avveksling med brede daldrag og småkupert åslandskap. Et særpreget landskapstrekk er også de store, flate myrplatåene sør og øst i området.

2.1 Sårbare naturverdier

Naturreservatet er et stort sammenhengende skogområde der flere registrerte kjerneområder fremstår som tilnærmet urørt. Slike områder har gode forekomster av død ved og er levested for en rekke sårbare og hensynskrevende arter. Området som helhet har elementer fra flere naturtyper (skog, fjell, myr, vann) og totalt sett er dyrelivet i området artsrikt.

Truslene mot naturverdiene er først og fremst knyttet til hogst og fysiske inngrep, men også slitasje og erosjon langs eksisterende stier som følge av økt ferdsel i deler av området. Økt ferdsel og/eller behov for tilrettelegging vurderes fortløpende i forhold til fugle- og dyreliv, herunder kjente rovfugllokaliteter, i deler av området. Klimaet har betydning for arter og naturtyper, men det er vanskelig å forutse hvordan klimaendringer vil påvirke artssammensetningen i verneområdet. Perioder med kraftig nedbør kan føre til fuktig grunn og økt slitasje på stier og ferdselsområder gjennom sommerhalvåret. I tillegg vil perioder med ekstremnedbør kunne føre til flom og nye bekkeløp som kan gi utfordringer for stier, bruer og tilrettelegging i verneområdet.

Det er kartfestet en rekke viktige naturtyper i området og også funnet et stort antall rødlistede arter særlig i form av sopp og lav knyttet til gammel barskog, men også andre arter i andre livsmiljøer. Innenfor de kartfestede og avgrensede naturtypene er målet at disse skal kunne utvikle seg fritt med de naturlige prosesser som forekommer i skog. Den enkelte naturtypes areal skal over tid bli størst mulig og minst ha den størrelsen som var registrert på vernetidspunktet som vist på kart i figur 2. Kartet viser at det er et betydelig areal som ikke er kartlagt, men som

over tid vil utvikle store arealer med gammel skog som vil falle inn under de samme naturtypene som allerede er kartlagt.

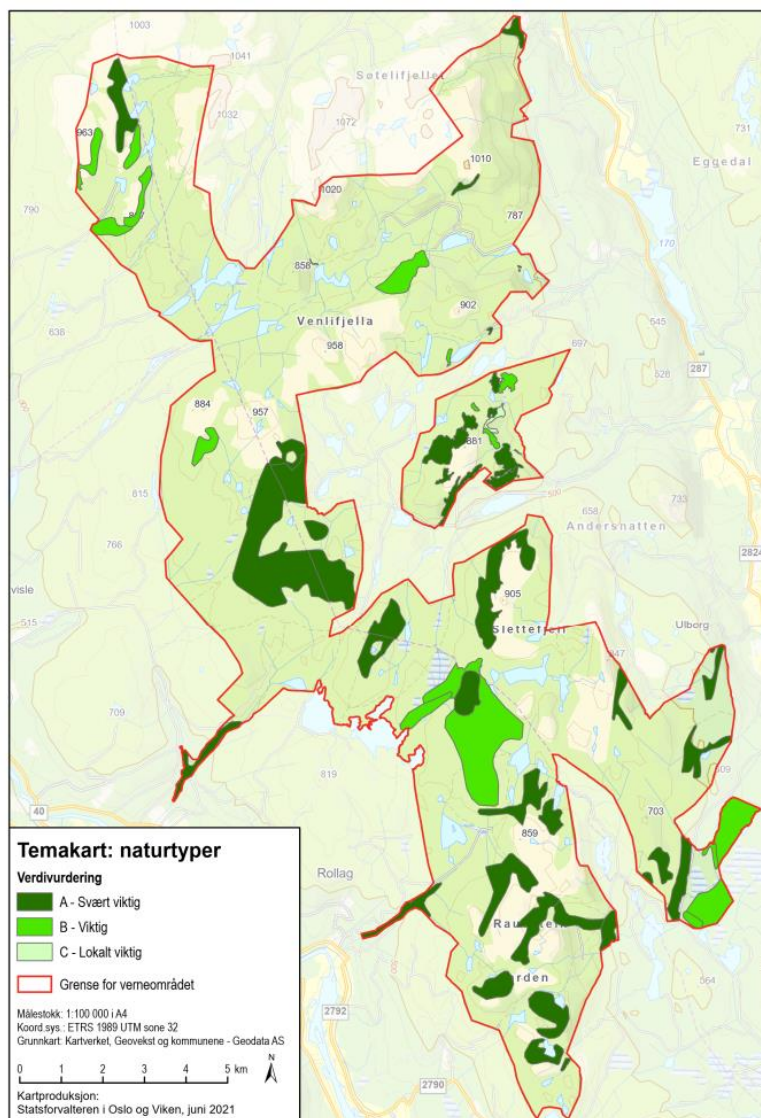

Fig. 2 Kartlagte naturtyper i verneområdet (FMOV 2021)

2.2 Reiselivet

Reiselivet i Trillemarka-Rollagsfjell er frem til i dag i hovedsak knyttet til tilreisende dagsturister og miljøbasert reiseliv som jakt, fiske og friluftsliv. Innenfor verneområdet prepareres det et sammenhengende nettverk av skiløyper som blir kjørt med slodd eller sporkall. Flere av stiene som ble registrert som eksisterende på vernetidspunktet er kartfestet, skiltet og merket i terrenget. Det er registrert i underkant av 200 bygninger i verneområdet, og de fleste av disse er knyttet til gammelt seterbruk som i dag benyttes som hytter og friluftarena for grunneiere og lokale innbyggere.

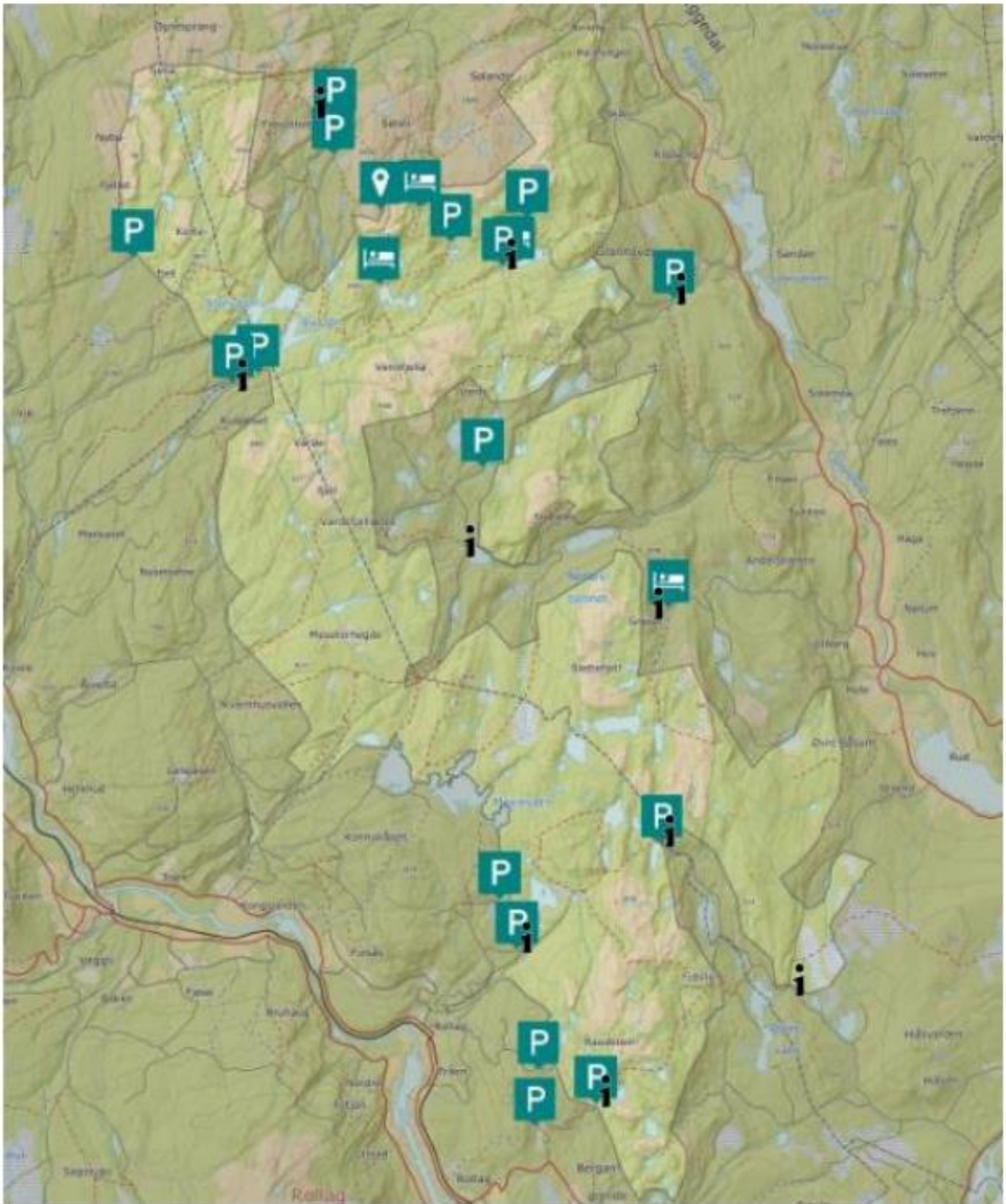

Fig. 3 Innfartsveger, eksisterende P-plasser og infopunkt med kartplakater (i)

2.3 Den besøkende

De fleste som besøker verneområdet i dag antas å være knyttet til området som hytteeiere, grunneiere eller lokale innbyggere. Disse bruker naturreservatet som rekreasjonsområde, og til en viss grad til næringsutøvelse gjennom miljøbasert reiseliv, jakt og fiske.

Andelen av tilreisende som ønsker å oppleve området antas å være økende som et resultat av et mer bevisst fokus på området som reiselivsdestinasjon og et bidrag til lokal verdiskaping. Økt ferdsel langs Madonnastien i randområdet til Trillemarka er et godt eksempel på dette.

Målgruppen for denne besøksstrategien er derfor både hytteeiere og lokale som er knyttet til området gjennom eiendom eller bruk, og tilreisende som ønsker å oppleve området. Et ledd i arbeidet vil være å vurdere hvilke deler av området som det er aktuelt med økt tilrettelegging i og hvilke deler som skal skjermes. Denne differensieringen er viktig både for naturverdiene og for mulighet for variert opplevelse av området, og tiltakene vurderes fortløpende med bakgrunn i kunnskapen vi har om verneområdet.

De viktigste opplevelsene i området:

- Et lite tilrettelagt og godt bevart naturskogområde der store deler framstår som tilnærmet urørt.
- For noen er det viktig med godt tilrettelagte stier som fører til bestemte utsiktspunkt eller spesielle natur- eller kulturopplevelser. For andre er målet for besøket å oppleve stillheten i urørt natur og å gå mer i «Monsens fotspor».
- Madonnaen på Bjørneskortenatten. Den litt «unorske» skulpturen har blitt et populært turmål som kanaliserer ferdselen i randområdet til Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat.

Fig. 4 Opplevelser

2.4 Annen relevant kunnskap

Trillemarka-Rollagsfjell har mange kulturhistoriske verdier som har betydning i arbeidet med forvaltning og skjøtsel, informasjon og formidling selv om kulturminner ikke er en del av verneformålet.

Rapporten "Kulturminner og kulturhistorie i Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat" ble utarbeidet parallelt med og som et supplement til forvaltningsplanen, og dokumenterer i alt 265 enkeltobjekter som bygninger, tufter, fløtningsdammer, varder, kullmiler m.m. i verneområdet. Kulturminnene er ikke behandlet spesifikt i denne strategien, men nevnes som en berikende verdi for de besøkende og som grunnlag for dialog og samarbeid med lokale initiativtakere som ønsker å formidle kunnskap om tidligere tiders aktivitet i tilknytning til verneområdet.

3 Mål og strategiske grep

3.1 Mål for forvaltningen

En besøksstrategi for Trillemarka-Rollagsfjell skal kunne bidra til gode tilretteleggings- og informasjonstiltak som balanserer og ivaretar verneverdier, grunneierinteresser, besøkende og lokal verdiskaping. Besøksforvaltningen skal ha fokus på fellestiltak. Ansvar for bedriftsretta tiltak tilligger reiselivsnæringa, men det er naturlig at forvaltningsmyndighet, reiseliv og initiativtakere til lokal verdiskaping samarbeider om overlappende tiltak. Det er et overstyrende prinsipp at dersom det er motstridende målsettinger mellom ivaretagelse av verneverdiene, tilrettelegging for besøkende og lokal verdiskaping, skal ivaretagelsen av verneverdiene tillegges størst vekt.

Mål for verneverdiene

I verneforskriften er formålet å bevare et stort og sammenhengende naturskogområde med naturlige prosesser i skog. Friluftsliv og opplevelser er ikke en del av verneformålet, men forvaltningsmyndigheten ser det som naturlig å legge til rette for at flest mulig skal kunne oppleve Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat uten at det går på bekostning av verneverdiene.

Vi vurderer området til å være robust ift. besøk, og at det tåler en økning i antall besøkende. Samtidig kan det være behov for forebyggende tiltak for å ta vare på verneverdiene, som god informasjon ved innfallsporter og enkel tilrettelegging gjennom f.eks. kanalisering på slitasjeutsatte stier.

På lengre sikt er verneverdiene i området antatt å øke med økt alder på skog som gir flere levesteder for en rekke arter. Det er ikke antatt at denne utviklingen kommer i konflikt med økt antall besøkende, men en eventuell nyetablering av arter som er sårbare for forstyrrelser kan føre til at det må gjøres løpende vurderinger knyttet til ferdsel i deler av området.

Mål for reiselivet

Det er et mål at eventuelle tilretteleggingstiltak og informasjonstiltak skal bygge opp under reiselivets behov for å kunne tilby en arena for naturlige opplevelser innenfor en bærekraftig ramme. Imidlertid skal dette hensynet ikke overskygge målsettingen om å ivareta verneverdiene.

Mål for den besøkende

Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat har mye å tilby besøkende som søker rekreasjon i et naturområde som fremstår som urørt. Det er en forventning om at antall besøkende vil øke, og et mål om at de besøkende tas imot på en god måte på vei inn i verneområdet. Økt besøk i et område som tåler det er etter forvaltningsmyndighetens vurdering positivt for å øke forståelsen for naturvern hos befolkningen generelt.

3.2 Strategiske grep

Et første strategisk grep for Trillemarka-Rollagsfjell er å videreføre et godt samarbeid med grunneiere og initiativtakere lokalt i forhold til hvor det er ønskelig med økt tilrettelegging. Videre er det viktig å sørge for god informasjon om verneområdet gjennom implementering av ny merkevare ved innfallsportene og sørge for god kanalisering og tilrettelegging langs eksisterende stier for å unngå erosjon og uønsket påvirkning av naturen. Informasjonen skal ønske velkommen til verneområdet på en god måte, men samtidig informere om verneverdier og hvilke hensyn som skal tas. Det er viktig å være bevisst på at dersom det er motstridende målsettinger mellom hensyn til verneverdiene og tilrettelegging eller lokal verdiskaping er det ivaretagelsen av verneverdiene som skal tillegges størst vekt. Det er videre viktig å være klar over at en besøksstrategi ikke er en reiselivsstrategi. Besøksforvaltningen skal ha fokus på fellestiltak, ikke bedriftsretta tiltak. Ansvaret for bedriftsretta tiltak ligger hos reiselivsnæringa, men det er naturlig at forvaltningsmyndighet og reiseliv/lokale aktører samarbeider om overlappende tiltak.

4 Kommunikasjonsplan

En kommunikasjonsplan for Trillemarka-Rollagsfjell vil i hovedsak bestå i å løfte fram opplevelser knyttet til et lite tilrettelagt og villmarkspreget område, samt sørge for at informasjon om natur og kulturhistorie når ut til de som ønsker å oppleve området.

Forvaltningen ønsker lav terskel for kontakt med grunneiere og samarbeid med initiativtakere, kommuner og reiselivsaktører i lokalmiljøet rundt verneområdet. For å nå ut til besøkende og aktuelle samarbeidspartnere anser vi gode og oppdaterte nettsider som primær informasjonskanal. For besøkende vil det også være viktig med god informasjon ved innfallsporene i form av oppdaterte kartplakater knyttet til eksisterende infopunkt og eventuelt temaplakater knyttet til natur og kulturhistorie.

5 Tilrettelegging og tiltak

5.1 Tilrettelegging

Det er gjennom de 13 årene etter vernet gjort en rekke informasjons- og tilretteleggingstiltak i Trillemarka-Rollagsfjell, både fysiske tiltak i terrenget og informasjon ved opprettelse av hjemmesiden www.trillemarkarollagsfjell.no, utarbeidelse av brosjyre og turkart. Området er stort og har en rekke naturlige innfartsveier der det er satt opp skifertavler med informasjon om verneområdet (etter gammel mal) og sittegrupper i skifer.

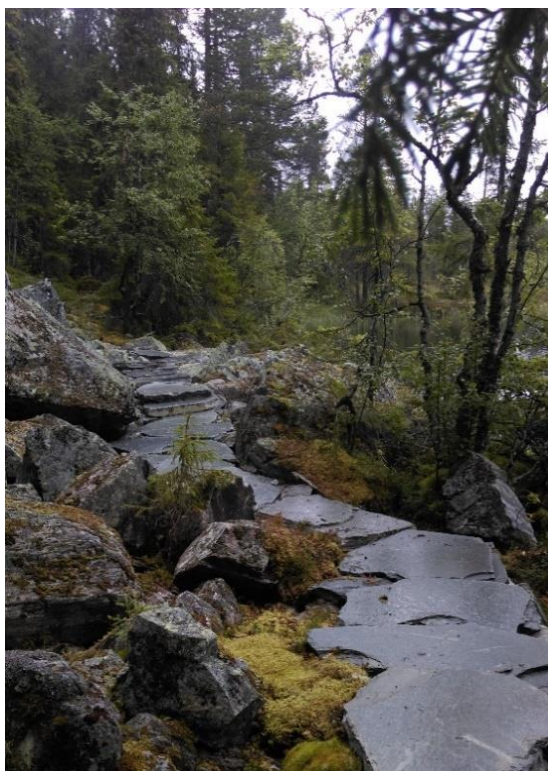

Fig. 5 Eksempler på eksisterende tilrettelegging/informasjon

Utførte tiltak 2009-2023:

- Nettside www.trillemarkarollagsfjell.no 2010 (revidert i tråd med merkevare 2021)
- Nettside www.nasjonalparkstyre.no/Trillemarka-Rollagsfjell (2021)
- Norges nasjonalparker www.norgesnasjonalparker.no (2020)
- Brosjyre (gammel mal, 2009)
- Støtte til film ([NRK, ut i naturen 2010](#))
- [Kulturminneprosjektet](#) (2010)
- Turkart Trillemarka-Rollagsfjell 1:50 000, nasjonal turkartserie (2015)
- Infobautaer/skilt (Fugleleiken, Tråenvatna, Grøset, Nerdalen, Stovassåsen, Moslontjenn, Metjønn, Bufjell, Maribråtan, Skoddøl, Madonnastien) 2010-2015
- [Parkering](#) (Maribråtan, Tråenvatna, Grøset, Fugleleiken, Bjørndalen, Buvatn, Bufjell, Kvisle, Madonnastien) 2010-2016
- Sittegrupper i skifer (Metjønn, Tråenvatn, Fugleleiken, Maribråtan, Skoddøl) 2012-2015
- Tilretteleggingstiltak, skilting/merking/klopping i samarbeid med Rollagsfjell sti- og løypelag og Sigdal og Eggedal JFF
- Madonnastien (sherpasti, omlegging av opprinnelig sti, ferdselsteller, infopunkt, parkering)
- Tilrettelegging Stovvatnet-Buvatnet (klopplegging, steinsetting gjennom ur, hoppesteiner over bekkene) 2019

5.2. Tiltaksplan

Tiltaksplan for Trillemarka-Rollagsfjell vil i hovedsak bestå i å vedlikeholde eksisterende tiltak, og vurdere og knytte sammen allerede utførte tiltak med nye tiltak. Nye og eksisterende tiltak vurderes fortløpende i forhold til verneverdier, behov for informasjon og tålegrense for ferdsel og knyttes til områder med grunneierinitiert tilrettelegging og definerte innfarter i samråd med vegeier/vegslag.

Tiltaksbehovet er knyttet til løpende arbeid med oppdatert informasjon på nettsidene, tilrettelegging og kanalisering, vedlikehold og oppfølging av utførte tiltak, implementering av merkevare, informasjonstiltak og løpende informasjon og samarbeid med lokale initiativtakere. Detaljert tiltaksplan vurderes og vedtas årlig i planleggingsmøtene med SNO og gjennom søknad om midler til tiltak i verneområdet.

Det er satt opp infotavler ved innfallsportene til området, og det er ikke planlagt nye tilretteleggingstiltak utover utskifting av plakater i tråd med merkevaren. Det er ikke behov for å skjerme deler av området ved å fjerne informasjon som allerede er satt opp.

Konkrete tiltak som det jobbes med nå og som skal gjennomføres:

Hva	Når	Samarbeidsparter
Skifte ut alle informasjonsplakatene ved innfartsveiene med nye plakater i tråd med merkevaren, temaplakater ved behov	2024/2025	SNO
Oppdatert informasjon på nettsidene	løpende	
Utskifting av verneskilt ved behov	løpende	SNO
Vedlikehold av skifertavler/sittegrupper	løpende	SNO

Norges nasjonalparker

**Trillemarka-Rollagsfjell
naturreservat**

Kontaktinformasjon Norges nasjonalparker

Telefon: 03400/73 58 05 00 | Faks: 73 58 05 01
E-post: post@miljodir.no
Nett: www.miljodirektoratet.no
Post: Postboks 5672 Sluppen, 7485 Trondheim
Besøksadresse: Brattørkaia 15, 7010, Trondheim